

EXPRESSE

redactie: H.F. Heijmans, drs. L.M.L.H.A. Hermans, eindredactie: J.J. Metz;
redactie-adres: Postbus 20018, 2500 EA s-Gravenhage, tel. 070-61 49 11; organisatie: J.N.J. van den Broek;
abbonementenadministratie: algemeen secretariaat VVD, postbus 30836, 2500 GV s-Gravenhage, tel. 070-6141211;
abbonementsgeld: f 50,- per jaar; vormgeving en druk: Hofstad Druktechniek bv, Zoetermeer.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Begroting volkshuisvesting

Analyse

Eind volgend jaar zal ons land slechts 29.000 woningzoekenden tellen: dat is niet veel met een jaarproductie van rond 100.000 woningen. Bovendien bedraagt de leegstand gemiddeld 2,4%. Theoretisch is de woningnood dus voorbij. Toch zijn wij niet in het paradijs beland, dat wij ons hadden voorgesteld, toen wij jaren geleden nog midden in de woningnood zaten. Wat is er dan fout gegaan?

- Er is niet voor de markt gebouwd. Tientallen jaren werd de woonconsument niet gevraagd naar zijn voorkeuren. Wat werd gebouwd, werd immers toch wel bewoond.
- Al vrij snel bleek, dat de woningtekorten zeer ongelijk over het land waren verdeeld. Toch werd niet systematisch daár gebouwd, waar de tekorten het grootst waren. Hoofdzakelijk kwam dat door het ruimtelijk ordeningsbeleid, dat in sommige provincies wel heel erg stringent werd gevoerd.
- De huurharmonisatie is niet voldoende consequent doorgevoerd. Woningen van dezelfde kwaliteit vertonen nog steeds grote huurverschillen.
- De subsidiesystemen hebben prijsopdrijvend gewerkt. Ook daardoor ontstonden onevenwichtigheden.

Resultaat van dit alles is, dat gemeenten grote verschillen vertonen in woningtekorten c.q. -overschotten; dat het verband tussen kwaliteit en huur zoek is en dat wij zitten met delen van het woningbestand, die weinig in trek zijn bij de consument. De leegstand concentreert zich dan ook in bepaalde complexen (vooral bij de hoogbouw uit de zeventiger jaren), die vervolgens dreigen te verloederen. Nu hij meer keuze heeft kijkt de woningzoekende steeds kritischer naar de prijs/kwaliteit verhouding. Opdrachtgevers, die zich nu niet zorgvuldig afvragen waaraan zij beginnen, worden afgestraft met leegstand.

Toekomstvisie

Tot voor kort werd geprobeerd om alle problemen op te lossen met subsidies. Die tijd is voorbij. Dit kabinet heeft de subsidieuitgaven in de volkshuisvesting weer beheersbaar gemaakt. Het valt daarvoor te prijzen. Van huurders en eigenaar-bewoners werden offers gevraagd, maar nooit in onredelijke mate. Nu de koopkracht weer toeneemt hebben wij wat dat betreft het ergste achter de rug.

De verdere terugdringing van de collectieve uitgaven in de komende jaren zal ook voor de volkshuisvesting verdere bezuinigingen inhouden, vooral op de subsidies. Dat moet ook kunnen, per slot van rekening is het te gek, dat in een land, dat tot de rijksten ter wereld behoort, een groot deel van de bewoners zijn eigen woonlasten niet zou kunnen opbrengen. Wel zal dit proces langs de lijnen der geleidelijkheid moeten verlopen. Abrupte beleidswijzigingen zouden de werkgelegenheid in de bouw verstoren. In de naaste toekomst zal veel meer marktconform moeten worden gebouwd en geëxploiteerd. Dat kan, middels de gemeentelijke volkshuisvestingsplannen.

Deregulering

De minister verdient lof voor zijn concrete dereguleringsvoorstellen. Die betreffen vooral de bouwvergunningprocedure. Er zijn echter nog twee belangrijke gebieden, waar de deregulering moet worden voortgezet in de volgende kabinetsperiode. Dat zijn de woonruimteverdeling en de subsidieregelingen.

Basis voor woonruimtederegulering moet zijn: een soepeler ruimtelijk ordeningsbeleid. Maar ook los daarvan kan veel worden gedaan, onder andere het schrappen van verkoopregulerende bepalingen (kettingsbedingen). Met het voorontwerp-Huisvestingswet is de VVD-fractie niet zo gelukkig. Het brengt de liberalisering om zeep en laat een oeroud van gemeentelijke huisvestingsregels ontstaan. Als wij hier moeten kiezen tussen decentralisatie en dereguleren, kiezen wij voor het laatste.

Het aantal subsidieregelingen in de volkshuisvesting bedraagt thans 34; dat is wel minder dan de ruim 40 van verleden jaar, maar nog steeds te veel. Bovendien zijn zij vaak te ingewikkeld en soms onleesbaar. Terugbrengen tot 10 à 15 meer eenvoudige regelingen moet mogelijk zijn.

Garantieregeling voor eigen woningen

Twee jaar geleden verscheen de Nota eigen woningbezit. Daarin zegde de regering toe te zullen bevorderen, dat er een uniforme landelijke regeling zou komen op de hypotheekgarantie. Dit, omdat steeds meer gemeenten ertoe overgingen om extra eisen te stellen aan aspirantkopers. Daarnaast zou ook worden bezien of via een intergemeentelijk risicofonds eigenaar-bewoners konden worden verzekerd, indien zij buiten hun schuld niet meer konden voldoen aan hun financiële verplichtingen. Wordvoerder De Beer vond dat het nu lang genoeg had geduurd en dat de staatssecretaris binnen een aantal maanden met concrete voorstellen moest komen.

Met de verkoop van woningwetwoningen aan zittende huurders gaat het niet vlot. Met een beroep op het regeerackoord werd de regering gevraagd om meer stimulerend op te treden.

Huurbelasting

De huurbelasting leek van de baan. Terecht, naar de mening van de VVD. Toch bevatte de memorie van toelichting een passage, waarin een studie werd aangekondigd naar de mogelijkheid, woonvergunningen aan een termijn (bijvoorbeeld 5 jaar) te binden. Wanneer mocht blijken dat het inkomen van de huurder inmiddels te hoog was voor die woning, zou de woonvergunning alleen worden verlengd indien huurbelasting zou worden betaald. De VVD-fractie liet ondubbelzinnig blijken dat zij hiervan niets moest hebben. Vrijwel altijd is in een dergelijke situatie immers niet het inkomen te hoog, maar de huur te laag; en dan is huurharmonisatie het juiste alternatief.

Normkostensysteem

Op 1 januari 1986 wil de regering in 24 proefgemeenten (waaronder de grote steden) het zogenaamde normkos-

tensysteem invoeren. Dit geschiedt in het kader van de decentralisatie. De subsidie van de rijksoverheid wordt, afhankelijk van de woninggrootte en nog een paar andere factoren, gestandaardiseerd. Extra kwaliteit moet voortaan door de gemeente en/of de huurder worden betaald. Hiermee worden de objectsubsidies beter beheersbaar gemaakt en krijgt de opdrachtgever meer eigen verantwoordelijkheid te dragen voor de huuruitkomst.

Met name vanuit de vier grote steden kwamen protesten, omdat hiermee geleidelijk aan de extra subsidies voor de stadsvernieuwing in deze steden zal worden afgebroken. De VVD-fractie, die deze extra bevoordeling boven andere gemeenten nooit heeft zien zitten, vond dat staatssecretaris Brokx voldoende was tegemoet gekomen aan een aantal bezwaren, die wél reëel waren. De gemeenten behoeven overigens niet aan de proef deel te nemen, maar verliezen dan wel een aantal voorrechten, die de decentralisatie hen biedt.

(voor nadere informatie: L.M. de Beer, tel. 070-614911, tst. 2405.)

Verhaalsplicht in Algemene Bijstandswet

Plenaire behandeling wetsontwerp Verhaalsregeling Algemene Bijstandswet (ABW) (21 november 1985).

Het wetsontwerp betreft het verbeteren van de regels voor verhaal (op derden, namelijk de onderhoudsplichtige) en terugvordering (verhaal op de bijstandgerechtigde zelf).

De VVD heeft reeds eerder aangedrongen op verbetering van de verhaalsbepaling in de ABW. Redenen hiervoor waren:

- a) Momenteel is verhaal facultatief geregeld („Kan-bepaling“); dit heeft geleid tot steeds minder verhaal. Bovendien leidt dit tot rechtsongelijkheid;
- b) De huidige procedure is niet doelmatig. Veel gemeenten zagen daarom op voorhand af van verhaal vanwege procesrisico;
- c) De aard van de bijstand, namelijk aanvullend indien er geen andere middelen van bestaan zijn;
- d) De gewijzigde opvattingen over bijstand: de ABW wordt meer en meer gezien als een niet of nauwelijks geclausuleerd sluitstuk van stelsel van sociale zekerheid, waarmee eigen verplichtingen en risico's min of meer gemakkelijk op de overheid kunnen worden afgewenteld.

Desalniettemin had de VVD kritiek. Niet zo zeer op het wetsontwerp, doch op de invulling c.q. uitvoering (Algemene Maatregel van Bestuur). Ook van andere zijden was kritiek. De uitvoerders – gemeenten – hadden evenals de VVD kritiek op de uitvoeringsbepalingen (AMvB). De vrouwenorganisaties vreesden, dat vrouwen in de bijstand weer afhankelijk gemaakt zouden worden van hun ex-echtgenoten. Het zelfstandig recht op bijstand blijft onaangetaast. In feite heeft de kritiek betrekking op de onduidelijkheid met betrekking tot het begrip „economische eenheid“.

Wat betreft terugvordering kan de VVD in principe accoord gaan met de terugvorderingsruimte van maximaal 10% van de bijstandsuitkering. De gemeente dient echter de beleidsvrijheid te hebben om vanwege individuele omstandigheden van de betrokkene daarvan af te wijken. De staatssecretaris is de VVD-fractie op dit punt geheel tegemoet gekomen.

De VVD vindt, dat bij verhaal dezelfde normen voor de beoordeling van draagkracht van de onderhoudsplichtige dienen te gelden als voor alimentatie (de zogenaamde

trema-normen, zoals die bij de rechterlijke macht gehanteerd worden).

Aanvankelijk stelde de staatssecretaris enkele forse afwijkingen voor. De staatssecretaris is echter de VVD alsnog ook op dit punt tegemoetgekomen.

De VVD heeft een amendement ingediend om het verhaal te beperken tot maximaal 12 jaar. Er ligt reeds een regeringsvoornemen om ook de duur van alimentatie te beperken (wetsontwerp *Limitering Alimentatie*).

De VVD wees op situaties waarbij verhaal niet meer te rechtvaardigen is, de causaliteitsproblematiek. Dit zijn gevallen waar geen enkele relatie bestaat tussen echtscheiding – waarbij partners financieel onafhankelijk uiteengaan – en de latere oorzaak van bijstand, bijvoorbeeld werkloosheid door bedrijfssluiting. Indien in zo'n situatie, soms na jaren, de ex-echtgenoot(te) voor verhaal wordt aangesproken dan is dat niet te rechtvaardigen. Het wetsontwerp dient volgens de VVD op dit punt dan ook aangepast te worden.

Van belang vond de VVD voorts het risico van de nieuwe „grote leugen“. Indien ex-echtgenote gaat samenwonen vervalt de alimentatieplicht ex-echtgenoot, dus ook verhaal. Dit kan leiden tot een „leugen“, dus is risico van misbruik groot. De regering dient dit te voorkomen.

Tenslotte drong de VVD erop aan, dat de extra uitvoeringskosten die de gemeenten moeten maken, volledig worden vergoed.

(Voor nadere informatie: A. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854.)

Uitgebreide commissievergadering Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Betreft: werkloosheid

Bij het aantreden van dit kabinet nam de werkloosheid iedere maand nog fors toe, nu is er sprake van een duidelijke daling. De VVD kan nog niet van tevredenheid spreken, daarvoor is het aantal werklozen en in het bijzonder het aantal langdurig werklozen nog veel te groot. Maar er is wel degelijk het nodige gebeurd. Uit de cijfers van het Ministerie en van het Centraal Planbureau valt op te maken, dat de afgelopen jaren zo'n kwart miljoen mensen aan werk zijn geholpen. Voor dit jaar en voor 1986 wordt een uitbreiding voorzien van zo'n 45.000 arbeidsplaatsen. Belangrijk is dat het aantal „ontslag-werklozen“ is gedaald, en dat het aantal geregistreerde vacatures toeneemt.

Bij de kritiek van de oppositie, dat het werkloosheidscijfer geflatteerd is door het niet meer meetellen van de boven 57½-jarigen (dit scheelt 25.000 geregistreerde werklozen) dient de kanttekening gemaakt te worden, dat er in 1983 nog een tweede definitiewijziging is doorgevoerd, waardoor het aantal werklozen in één keer met zo'n 80.000 toenam. Voorts dient vermeld te worden dat het maandelijkse werkloosheidscijfer door te late uitschrijvingen circa 40.000 te hoog is.

De VVD merkte aan het adres van de oppositie op, dat hun betoog – dat het economisch herstel eerder het gevolg is van de internationale opleving dan van het kabinetsbeleid – niet op feiten berust. Door het drie-sporenbeleid van het kabinet zijn voorwaarden geschapen aan met name de kostenkant van de economie, waardoor optimaal geprofiteerd kon worden van die internationale opleving. Nederland doet het in de E.C. zelfs beter dan gemiddeld.

De VVD wil meer economische groei. Ook de PvdA wil economische groei, doch zij heeft daarnaast tal van wensen (herstelkoppeling etc.) zodat 2% dan niet gehaald kan worden. Het streefgetal van 2% is onvoldoende, er is

minstens 3% of meer nodig om de werkloosheid substantieel aan te pakken.

Stroomcijfers: De VVD pleitte, zoals zij vorig jaar ook deed, voor stroomcijfers. Het gaat wel om 750.000 werklozen, doch voor een groot deel gaat het daarbij om wisselende personen. Voor een zicht op de bewegingen op de arbeidsmarkt en een meer toegespitst beleid zijn meer gedetailleerde gegevens onontbeerlijk.

Extra aanpak ten behoeve van langdurig werklozen: Het gaat hierbij om een groep van 250.000 mensen. De VVD heeft steeds aangedrongen op concrete maatregelen, met name voor de oudere langdurige werklozen. Zij was verheugd dat de regering een nota met concrete voorstellen naar de sociale partners gestuurd had. Met name spelen de factoren scholing en herstel van motivatie hierbij een rol.

Aanpak jeugdwerkloosheid: 90% van het VVD jeugdwerkplan (1981 en 1983) is door de regering in concreet beleid omgezet. Uit de Rapportage Arbeidsmarkt blijkt, dat er duidelijke resultaten worden geboekt, mede door de inspanning van de kant van de sociale partners.

Herverdeling van arbeid: De VVD-fractie is nog steeds van oordeel, dat herverdeling van arbeid (en dat is meer dan alleen ATV) een belangrijk instrument is. Niet om de economie te verbeteren – dat lukt niet met verdelen – maar wel uit rechtvaardigheid ten opzichte van de vele werklozen die aan de kant staan, in het bijzonder jongeren en vrouwen. Maar herverdeling mag slechts een tijdelijk aanvullend instrument zijn. Uit de Rapportage Arbeidsmarkt blijkt, dat – hoewel ATV het nodige heeft bijgedragen aan extra arbeidsplaatsen – Nederland wat betreft de gemiddelde arbeidsduur nogal uit de pas gaat lopen met het buitenland.

De PvdA wil naar de 25-urige werkweek in 1994. De VVD vindt dat onhaalbaar. Er is zelfs een reëel gevaar voor het inbouwen van een nieuwe economische rem. Reeds nu zie je bij tal van vooral kleine bedrijven, dat ATV leidt tot duurdere overwerkuren ofwel verkorting van de bedrijfstijd. Voorts zijn er tal van organisatorische problemen in de werksfeer. De VVD is anders dan Minister De Koning, daarom geen voorstander van 5% algemene (!) ATV. Geconstateerd werd, dat er steeds meer weerstanden tegen de algemene ATV ontstaan en dat meer rekening gehouden dient te worden met de komende vergrijzing. De VVD wil daarom een flexibele invulling van herverdeling van arbeid („ATV op maat“), die meer rekening houdt met de micro-economische situatie.

(Voor nadere informatie: A. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2854.)

Begroting Onderwijs en Wetenschappen

Tijdens de behandeling van de Onderwijsbegroting heeft woordvoester Mevr. Den Ouden er op gewezen, dat er in het hoger onderwijs nog lang geen sprake is van de zo veel gevraagde rust in het onderwijs. Het wetenschappelijk onderwijs ondergaat de uitvoering van de operatie taakverdeling en concentratie, maar komt daarbij niet toe aan de specifieke profilering per instelling. Van een permanent proces van taakverdeling en concentratie is derhalve nog geen sprake. De wet op het Wetenschappelijk onderwijs heeft de eisen van doelmatigheid en democratisering enigszins met elkaar in evenwicht gebracht, maar de onderdelen planning en bekostiging moeten nog geregeld worden in de invoeringswet. Ter gelegenheid daarvan zal ook de principiële discussie moeten plaatsvinden over de financiering op basis van de verhouding taken en middelen. Daaraan moet ook de autonomie van de instellingen afgewogen worden.

In het hoger beroepsonderwijs voltrekt zich het ingrijpende proces van schaalvergroting, taakverdeling en concentratie. Mevrouw Den Ouden complimenteerde de HBO-Raad voor de uitvoering van haar taak als proces-coördinator. Enige kritiek had zij op de uitvoering van de Wet Tweefasenstructuur. Wanneer is men nu een getalenteerd student: als men in vier jaar een beperkt eerste-fase programma uitvoert of als men in zes jaar – de maximale inschrijvingsduur – een uitgebreid programma voltooit?

Positief beoordeelde zij een nauwere samenwerking met het bedrijfsleven. De verantwoordelijkheid voor het lange-termijnbeleid van het wetenschappelijk onderwijs moet echter wel bij de overheid blijven. Taakstelling en verantwoordelijkheid ten aanzien van het onderwijs zijn voor overheid en bedrijfsleven immers verschillend.

Mevrouw Den Ouden deed het voorstel de verlaging van de **studentenvoorzieningen** ongedaan te maken. De VVD is van mening dat er eerst een discussie ten principale over de studentenvoorzieningen gevoerd moet worden voor zowel HBO als W.O.-studenten. De functie van studentenvoorzieningen in het geheel van de vorming binnen het hoger onderwijs is een aspect, dat onvoldoende belicht is. Verenigingen in studentensteden vreezen hun eigen karakter te verliezen als er veel studenten gaan deelnemen en algemene voorzieningen zijn vaak duurder.

Zij complimenteerde de bewindslieden voor de aandacht, die zij reeds bij deze begroting besteden aan het VVD-amendement over **kennisoverdracht** als afgeleide taakstelling van de universiteiten en hogescholen. Uitdrukkelijk vroeg zij daarbij aandacht voor de transformatie van kennis, die vrijwel altijd optreedt bij kennisoverdracht.

Uitgebreide aandacht besteedde zij aan de invoering van de **informatica** in het onderwijs. Daar zijn nog veel knelpunten:

- de onderlinge uitwisselbaarheid van software;
- de nascholing van docenten en de bevoegdheidsregeling;
- de software ontwikkeling.

Het NOVON-project, waarin overheid en bedrijfsleven (IBM-Philips – CompuData) financieel participeren, is een goede stap voorwaarts, maar er moeten voldoende goed geschoolde docenten komen op basis van bevoegdheidsregels. Zij pleitte ervoor daarbij rekening te houden met het feit, dat een aantal onderwijsgeveenden op eigen kosten soms allerlei, voor het onderwijs relevante cursussen, hebben gevolgd.

De automatisering dringt door op alle niveaus in het bedrijfsleven. De HTS-en kunnen de ontwikkelingen niet bijbenen. Er zijn onvoldoende goed geschoolde leraren en de investeringen voor computer-aided-design en computer-aided-manufacturingsystemen zijn zeer hoog. Ook de reguliere inventarissen van de HTS-en voorzien niet in de behoefte van de opleiding. Er is een totaal tekort van 140 miljoen. 9 miljoen, beschikbaar voor informatica, is dus een halve druppel op een hele gloeiende plaat. Ook hier is samenwerking met het bedrijfsleven een goede zaak, maar dat moet dan wel regionaal aangepakt worden. Anders worden de scholen te afhankelijk van één enkel bedrijf. Gezien de hoge investeringen vroeg mevrouw Den Ouden of er niet een taakverdelings- en concentratie-operatie zou moeten plaatsvinden tussen de technische opleidingen. Veel aandacht besteedde mevrouw Den Ouden aan de positie van de vrouw, die vooral in het basisonderwijs steeds slechter wordt. Ook op het niveau van het hoger onderwijs vindt men slechts weinig vrouwen op belangrijke posten, zoals in de colleges van bestuur. Zij vreest, dat er straks ook maar weinig vrouwen als universitair hoofddocent zullen optreden.

Hier is geen sprake van emancipatie: tussen alle mannelijke positiebekleders is de enkele vrouw te beschouwen als een, zij het zeer waardevolle, scharreklip.

Tenslotte benadrukte zij opnieuw – dat gebeurde ook al bij het wetenschapsbudget – het belang van de internationale samenwerking. Nu Nederland weer aan de beurt is voor het voorzitterschap van de EG vroeg zij de Minister initiatieven te ontplooiën om tot een betere afstemming te komen tussen de landen van de Gemeenschap over de erkenningsmogelijkheden van diploma's en getuigschriften.

(Voor nadere informatie: Mevr. M.J.H. den Ouden-Dekkers, tel. 070-614911, tst. 2283.)

Begroting Nederlands-Antilliaanse zaken 1986

Na de uitvoerige debatten die in juni jl. in Eerste en Tweede Kamer met vertegenwoordigers van de Antillen hebben plaatsgevonden over de verlening van een status aparte aan Aruba, was de summier gehouden behandeling van de Nederlands-Antilliaanse begroting voor 1986, op 27 november jl. in de Tweede Kamer, een veel minder spectaculair gebeuren.

Terugblikkend, bij deze laatste begroting onder het huidige kabinet, beoordeelde de VVD-woordvoerder het beleid van minister De Koning positief, zowel in menselijk als zakelijk opzicht. Dit vooral gezien ook het feit dat voor de minister, tevens belast met de zware portefeuille van Sociale Zaken, niet van een routinematige periode sprake was, maar een oplossing moest worden gevonden voor de genoemde netelige en tijdrovende kwestie van de status aparte van Aruba, dat op 1 januari a.s. een eigen land wordt binnen het Koninkrijk. Men kan over de merites daarvan zijn twijfels hebben, mede gelet op de hoge extra kosten van politieke herstructurering juist in een tijd van grote economische tegenslagen (de sluiting van de Lago-raffinaderij op Aruba, enz.), maar in de gegeven omstandigheden was er geen alternatief.

Gelukkig is er in het Parlement een grote mate van consensus over modus en doelstellingen van de samenwerking met de Antillen/Aruba in de nieuwe verhoudingen. Kort samengevat komt het erop neer dat – naast de onafhankelijkheid van Aruba per of omstreeks 1 januari 1996 – ook naar onafhankelijkheid van de overige Antillen wordt gestreefd, liefst per dezelfde datum, zonder het verlangen die onafhankelijkheid op te dringen, maar wel in de overtuiging dat dan een volkenrechtelijke samenwerking, in wat een „Gemeenebest-sui-generis” wordt genoemd, het meest voor de hand lijkt te liggen.

De VVD-fractie is van oordeel, dat in de thans aanbrenkende tussenperiode de samenwerking bovenal op maximale zelfstandigheid van de Antillen/Aruba moet worden gericht. Handhaving van politieke stabiliteit, rechtszekerheid en democratie is van essentieel belang, waarbij duidelijk is dat ook onder deze gezichtshoek – gezien de samenwerking tussen politiek en economie – de economische samenwerking scherpe aandacht blijft verdienen.

Hoewel de Shell-raffinaderij op Curaçao door samenwerking met Venezuela gelukkig draaiende kon worden gehouden, blijft de financieel-economische situatie van de Antillen en Aruba zorgelijk. Met kracht moet naar bevordering van het toerisme en vooral diversificatie van de economie worden gestreefd.

In de huidige bijzondere situatie vindt ook de VVD-fractie onontkoombaar dat, tijdelijk, begrotingshulp wordt

verleend, met een bijdrage aan het zogenaamde Solidariteitsfonds voor de kleine eilanden en hulp voor een efficiënte herstructurering van het bestuursbestel van de Antillen en Aruba. Maar dit moet wel een snel aflopende zaak zijn. Op zo kort mogelijke termijn zal, in overleg met de Antillen en Aruba, de ontwikkelingssamenwerking veel sterker op de verwezenlijking van economisch herstel moeten worden gericht.

Intussen lijkt het raadzaam de nadruk niet al te sterk op de zorgelijke kant van de situatie te leggen, maar met en in de geest van de huidige Minister nuchter en zakelijk, samen met onze Antilliaanse en Arubaanse vrienden, naar een oplossing van de problemen te streven. Een gunstige teken is, dat de recente verkiezingen op Curaçao, St. Maarten en Aruba vrij rustig en ongestoord zijn verlopen. En tenslotte: waar een wil is, is een weg!

(Voor nadere informatie: J.G. Bruggeman, tel. 070-614911, tst. 2088.)

U.C.V. Conventionele verdediging en „emerging technologies”

Reeds bij de behandeling van de Defensienota 1984 werd naar voren gebracht, dat nieuwe technologieën veel invloed zouden kunnen hebben op de toekomstige invulling van de Defensienota. Een notitie over de betekenis van „emerging technologies” voor de westerse defensie werd toegezegd. Ondanks het feit dat deze notitie een verkennend karakter heeft gekregen, is de VVD van mening dat het juist is, dat een diepgaande gedachtenwisseling over dit onderwerp reeds nu plaatsvindt.

Tijdens de aanstaande bespreking in Defence Planning Committee-verband (NAVO) zal in zeer belangrijke mate gesproken worden over het „conceptual military framework” (CMF). Er is een vloeiende relatie tussen de uitkomsten van het CMF en de reeds eerder vastgestelde „force goals”. Op vele punten is er dus geen sprake van een verrassende uitkomst van wat geweest is in het kader van het CMF.

Toch zijn de wensen zo veelvuldig, dat de VVD van mening is dat de volgende prioriteiten gesteld moeten worden:

- de verdediging tegen tactische ballistische raketten in eerste instantie, en daarna tegen de offensieve luchtstrijdkrachten in tweede instantie;
- het voorkomen van een doorbraak in de voorste lijn in de centrale sector, wat je mag noemen een prioriteit die zo oud is als de NAVO zelf is;
- het kunnen aanpakken van de tegenstander in het gebied van 30 – 100 km achter het front;
- het blijvend verzekeren van de aanvoer van versterkingen, ofwel het openhouden van de „lines of communication”; het is duidelijk dat dit zowel materieel als personeel betreft, en dus zowel door de lucht als over het water.

Al deze prioriteiten komen bovenop de reeds bestaande vereisten voor de krijgsmacht. Dat geeft problemen ten aanzien van de beschikbare financiële ruimte.

Desondanks vindt de VVD, dat een antwoord moet worden gegeven op de uitdaging van „emerging technologies”.

Ten aanzien van de eerste prioriteit, de verdediging tegen tactische ballistische raketten, die een directe dreiging vormen voor West-Europa, dient West-Europa zelf iets

tegen deze dreiging te doen: het ontwikkelen van een verdedigingssysteem, een ATBM.

De VVD is van mening, dat Nederland met gelijkgestemde West-Europese landen een consortium zou moeten vormen om hieraan te gaan werken.

De laatste prioriteit, het blijvend verzekeren van de aanvoer van versterkingen, betekent een afdoende onderzeebootbestrijding, naast een voldoende inbreng op het gebied van oppervlakteverdediging. De gedachtenwisseling over het niet meer vervullen van een nucleaire taak door de Koninklijke Marine, en de Orion in het bijzonder, geeft de hoofdzaak aan ten aanzien van de verantwoordelijkheid voor vervangers te zorgen. De VVD-fractie zou graag zien dat Nederland meer momentum geeft aan de mogelijke ontwikkelingen op dit terrein door ook in deze een leidende rol te nemen in samenwerking met het Verenigd Koninkrijk, de Bondsrepubliek, Frankrijk en wellicht de Verenigde Staten.

Bij de gehele discussie over „emerging technologies” moet niet de indruk worden gewekt, dat dit een pure NAVO-aangelegenheid is. Ook de Sovjet-Unie is bezig met ET. En de toepassing van moderne technologieën aan Sovjet-zijde moet ons juist in beweging brengen om ons te beschermen, te verdedigen.

Het blijft van groot belang voortgang te boeken bij de MBFR-besprekingen, maar ook in CVSE- en Conference on Disarmament-kader.

De VVD-fractie stelt zich dus positief op tegenover het toepassen van nieuwe technologieën bij de bondgenootschappelijke defensie. Toch wil zij een aantal toetsingscriteria aanleggen, om daarmee een soort van vrijbrief te voorkomen.

Die criteria zijn:

- verhoogt de toepassing van „emerging technologies” de stabiliteit in de krachtsverhoudingen tussen Oost en West;
- is het effectief, of lokt het een grotere dreiging uit door het aanjagen van een wedloop;
- is het betaalbaar, en dat geldt tweeledig, namelijk zijn de kosten het te verdedigen object waard, of kan hetzelfde met goedkopere middelen door kwantiteit boven kwaliteit te stellen worden bereikt;
- extra accent geldt voor die technologieën, die bepaalde soorten van kernwapens buiten de werkelijkheid plaatsen;
- toepassing van moderne technologieën mogen wapenbeheersingsbesprekingen niet afbreuk doen, doch eerder een stimulans zijn om tot realistische overeenkomsten te komen;
- „emerging technologies” mogen geen wapens voortbrengen, die een inbreuk zijn op het gangbare humanitaire oorlogsrecht, danwel nieuwe elementen die voorzienbaar zijn.

(Voor nadere informatie: J.D. Blaauw, tel. 070-614911, tst. 2989.)

Uit het Europese Parlement

Samenwerking tussen industrie en onderwijs op het gebied van de nieuwe technologieën

De noodzaak om het concurrerende vermogen van Europa in de sector van geavanceerde technologieën op peil te houden, heeft reeds geleid tot een reeks initiatieven op communautair niveau zoals ESPRIT, RACE en BRITE.

Parallel aan deze programma's, die hoofdzakelijk ge-

richt zijn op de ontwikkeling van de technologie, dient de Gemeenschap er naar te streven dat er voldoende menselijk potentieel beschikbaar komt.

Namens de fractie uitte Jessica Larive zich tijdens de novemberzitting van het Europees Parlement daarom zeer positief over het zogenaamde COMETT-voorstel van de Europese Commissie. Dit voorstel beoogt via een zevenjarig programma van de Gemeenschap voor onderzoek en opleiding op het gebied van de nieuwe technologieën de samenwerking over de grenzen heen tussen de hoge onderwijssector en de industrie te versterken.

Jessica Larive wees er tevens op, dat er in de Europese Gemeenschap al een tekort is aan technologiestudenten. Daarom is positieve actie nodig om meer jongeren voor technologische studierichtingen te interesseren. Daar moeten we ons extra richten op meisjes. Het wordt tijd en nodig om hele menselijke potentieel te benutten.

De Liberale fractie wees het socialistische voorstel af om het COMETT-voorstel om te zetten in een vrijblijvende proef, en drong via amendementen aan op het oprichten van een Europees technologisch instituut. Dit met het oog op het steunen van de samenwerking tussen onderzoek en bedrijfsleven tussen de verschillende lidstaten. Bij de uiteindelijke stemming werden de socialistische voorstellen verworpen, de Liberale amendementen aangenomen en stelde het Europees Parlement zich op achter het COMETT-programma, dat op 5 december door de Raad moet worden goedgekeurd.

(Voor nadere informatie: mevr. mr. J.E.S. Larive, 09-352-43002400.)

Begroting 1986

Het centrale thema van deze november-zitting van het Europees Parlement vormde de begroting van de Gemeenschap voor 1986, zoals ingediend door de Raad van ministers bij het Parlement.

Op het gebied van de begroting bezit het Parlement immers substantiële bevoegdheden. Geconfronteerd met een Raad, die de begroting niet aangepast heeft aan de uitbreiding van de Gemeenschap van 10 naar 12, nam het Parlement unaniem een algemeen amendement aan. Door dit amendement wil het Europees Parlement de 1,6 Biljoen ECU die de Raad „vergeten” is weer aan de ontwerp-begroting toevoegen.

Hendrik Jan Louwes, namens de begrotingscommissie rapporteur voor de begroting van het Parlement, verkondigde dat de kosten van de uitbreiding in de begroting opgenomen dienden te worden. In totaal bedraagt de begroting van het Parlement 0,95% van de totale begroting van de Gemeenschap.

(Voor nadere informatie: ir. H.J. Louwes, tel. 05956-1504.)

Europa van de burger

Een rapport van de Duitse Christen-Democraat Brok werd gesteund door de liberale fractie.

Enige kanttekeningen werden wel gemaakt:

- a) Jessica Larive vond het idee van een Europese vlag wel aardig, maar benadrukte het belang van andere zaken, zoals het totstandkomen van de interne markt, hervorming van de stemprocedure in de Raad, i.e. bij gekwalificeerde meerderheid in plaats van unanimiteit.
- b) Florus Wijsenbeek diende samen met de Franse liberaal Roger Chinaud een amendement in, waarin opgeroepen

werd tot het tot stand brengen van een Europese rechtsorde. De liberale fractie wil de grensbelemmeringen tussen de lid-staten afbreken, maar dat kan alleen als criminelen in elke lid-staat gearresteerd kunnen worden, waar in de Gemeenschap ze de misdaad ook gepleegd hebben. Met een krappe meerderheid werd dit amendement afgestemd.

c) Erkenning van hoger onderwijs diploma's.

Met veel vuur pleitte Florus Wijsenbeek namens de Liberalen voor de wederzijdse erkenning van hoger-onderwijs diploma's. Wat voor de ene lid-staat voldoende kwalificatie is, moet voor de andere ook genoeg zijn.

De vergaande regulering van nationale overheden en beroepsorganisaties zijn pure markt afscherming en moeten veroordeeld en verboden worden. Het rapport hierover van de hand van mevrouw Fontaine (PPE) werd aangenomen.

(Voor nadere inlichtingen: Florus Wijsenbeek, tel. 070-647447.)

Europese film en TV-producties

Tijdens de oktoberzitting van het Europees Parlement, ondersteunde mevrouw mr. J.E.S. Larive, woordvoerder van de Liberale Fractie voor het cultureel beleid, het voorstel van de Europese Commissie om Europese TV en filmproducties die een co-productie zijn van minimaal 3 lid-staten van de EG, financieel te ondersteunen. Voor 1986 is op de ontwerp-begroting van de EG 12 miljoen gulden daarvoor uitgetrokken. De vraag naar TV series en films neemt zodanig toe dat de EG-landen vanaf het eind van de jaren 80 per jaar 125.000 uren aan niet-documentair materiaal moeten produceren. Co-producties en een goed georganiseerd distributiestelsel kunnen de kosten hiervan omlaag brengen. Nu is het zo dat invoer van Amerikaanse series honderdduizenden gulden per uur goedkoper is dan het maken van een eigen serie. Voor film geldt hetzelfde. 49% van de in de bioscopen van de EG draaiende films is Amerikaans.

De Liberalen steunen het Commissievoorstel omdat ze van mening zijn dat het goed is om op de transatlantische culturele weegschaal weer eens wat gewicht aan de Europese kant te leggen.

Ook kunnen Europese film- en TV-producties een bevestiging van het Europese bewustzijn worden en een stapje zijn in de richting van het „Europa van de Burger“.

(Voor nadere inlichtingen: mr. J.E.S. Larive, tel. 09-352-43002400.)

Begrotingstoelichting Interdepartementaal Welzijn (BIW)

In een uitgebreide commissievergadering van de vaste Kamercommissie voor Welzijn en Cultuur op 4 november jl. werd van gedachten gewisseld over de Begrotingstoelichting Interdepartementaal Welzijn, BIW. Woordvoerder voor de VVD fractie was Margreet Kamp.

De VVD-fractie is met de huidige opzet van de BIW, in vergelijking met die van vorige jaren, tevreden. Thans komen de hoofdlijnen van het beleid op het gebied sociaal-cultureel welzijn, gebaseerd op politieke uitgangspunten en gegevens over maatschappelijke ontwikkeling, beter tot uitdrukking, terwijl ook inzicht wordt gegeven in het aangeven van prioriteiten op het welzijnsterrein. Bovendien kan door

interdepartementale coördinatie het accent worden gelegd op het wegnemen van knelpunten en het tegengaan van overlappingsen.

Wat betreft de maatschappelijke ontwikkelingen merkte Margreet Kamp op, dat de ordening van onze samenleving aan modernisering toe is, mede als gevolg van allerlei sociale veranderingen. Voor liberalen staat daarbij voorop het inspelen op de emancipatiebehoefte van het individu. Dit dient samen te gaan met een nieuwe visie op de taak van de overheid. In dit verband blijkt uit het rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau, „Binding in vrijheid“, dat het zo vertrouwde beeld van het gezin, bestaande uit vader, moeder, kind of kinderen aan het verdwijnen is. Daarvoor komt in de plaats een bont tableau van verschillende leef- en relatievormen en uiteenlopende gezinssamenstellingen. De VVD vroeg de regering, naast de materiële gevolgen, ook aandacht te schenken aan immateriële consequenties van deze tendens.

De VVD-fractie is er voorstander van dat alle gegevens inzake de relatie tussen demografische prognoses en bepaalde collectieve uitgaven in het voorjaar van 1986 beschikbaar zijn, zodat hierover bij de volgende kabinetsformatie in het regeerakkoord afspraken kunnen worden gemaakt. Dit geldt in het bijzonder voor het aanwenden van gelden, die vrijkomen in het onderwijs omdat in het kader van de ontgroening van de samenleving er minder leerlingen zullen zijn. De VVD-woordvoerder constateerde in dit verband dat bij de vergrijzing niet alleen het aantal ouderen zal toenemen, maar tevens ook het aantal hoogbejaarden. Dit zal van invloed zijn op de zorgvraag. De regering zegde deze gegevens toe.

De VVD-fractie heeft bij de doelstelling een voorkeur voor algemene maatschappelijke voorzieningen van de maatschappelijke integratie; alleen daar waar dat noodzakelijk is gebleken kan gedacht worden aan categorale voorzieningen, die dan wel een tijdelijk karakter dienen te hebben.

De VVD-woordvoerder sprak zich uit vóór minder overheid, minder regelgeving en meer markt; met andere woorden alleen sobere bestuurlijke pretenties is te weinig.

Op het gebied van het sociaal-cultureel welzijn staat de VVD echte decentralisatie voor, in de zin van het overdragen van taken, bevoegdheden en financiën aan lagere overheden. In dit verband vroeg de VVD-woordvoerder, kennis genomen hebbende van het decentralisatie-overzicht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, of in een volgend BIW aandacht besteed kan worden aan de vraag hoe er op het gebied van het sociaal-cultureel welzijn wordt gewerkt aan de daarin gesignaleerde belemmerende factoren om tot echte decentralisatie te komen. Zij benadrukte dat de overheid op het gebied van het vrijwilligerswerk niet al te regelend moet optreden. Het is belangrijk dat in de bestaande regelgeving belemmeringen worden weggenomen ten aanzien van de inzet van vrijwilligers. Voor wat betreft de inhoud, de werkwijze en de uitvoering van het vrijwilligerswerk moeten de organisaties en de lagere overheden veel meer vrijheden krijgen.

De VVD-fractie steunt met overtuiging de kabinetsplannen ter zake van het beter afstemmen van het onderwijs op de arbeidsmarkt: een verdubbeling in omvang van het leerlingwezen, het scheppen van praktijkleerplaatsen en het bevorderen van de totstandkoming van groei- en deeltijdbanen voor jongeren, waardoor aan de groep schoolverlaters meer kansen wordt geboden op een arbeidsplaats.

(Voor nadere informatie: mw. drs. M.M.H. Kamp, tel. 070-614911, tst. 2055.)